Sakkunnigyttrande angående regeringens proposition gällande höjning av punktskatt på läskedrycker

Yttrande: Grannas Äppel, Jan Mattsson

Regeringens proposition RP 27/2019 rd

1. Inledning

I propositionens innehåll föreslår regeringen en ytterligare höjning av punktskatterna för läskedrycker med 5 cent samt sockerfria läskedrycker med 1 cent per liter dryck. Detta innebär inte enbart en markant skattehöjning med 18,5 procent för läskedrycker, utan även ett tungt pålägg för inhemska och närproducerade frukt- och bärsafter som sen tidigare har svårt med sin konkurrenskraft. Höjningen av skatterna är en nära in på 2019 års skattehöjning och innebär att skatterna har höjts med över 45 procent på lite över ett år. Det finska dryckesskatteupplägget är ogenomtänkt och påverkar de inhemska fruktodlarföretagen och småbolagen samt den inhemska fruktdryckesproduktionen mycket negativt. Den höjda volymgränsen för skattfrihet är positiv men marginell och skadar endast konkurrensen mellan småföretagen i Finland. Propositionen nämner att regeringen ska enligt regeringsprogrammet också utreda om skattens struktur kan ändras så skatten inte omfattar bär- och fruktsafter. I detta sakkunnigyttrande skall det därför motiveras varför skatten inte skall omfatta bär- och fruktsafter.

2. Sakkunnigyttrande

Den ytterligare skattehöjningen som presenteras av riksdagen är av ett folkhälsomässigt syfte men kommer att påverka den finska dryckesmarknaden till negativa och skeva förutsättningar. Som nämnt i propositionen är skattehöjningen motiverad med att främja folkhälsan genom att styra bort konsumenter från drycker med höga sockerhalter men tyvärr är upplägget av den natur att punktskattesystemet målar med för stora penseldrag och drar alla olika drycker och dryckesproducenter över samma kam.

2.1 Hållbarhet och hälsa

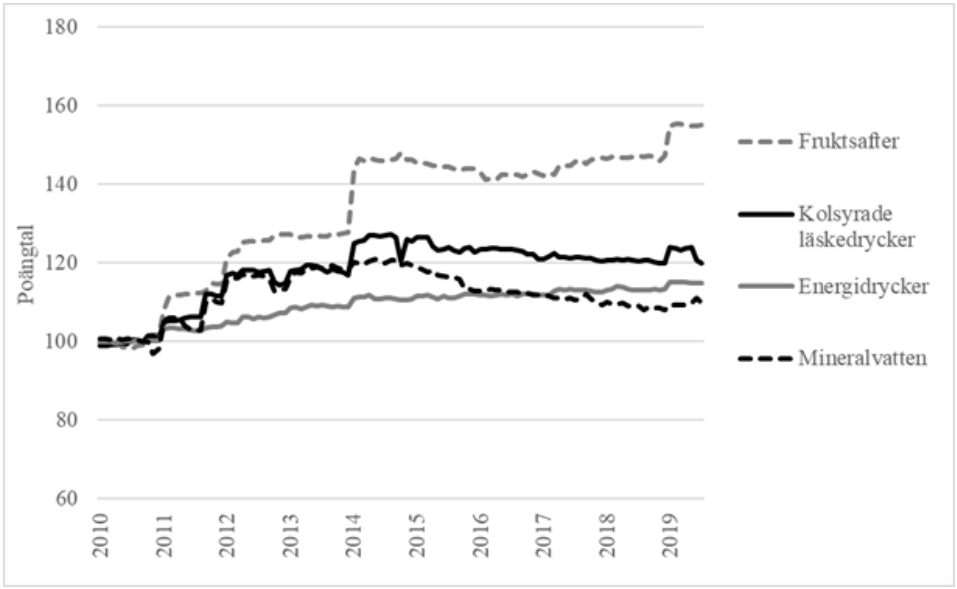
Produktionen av färskpressade bär och fruktdrycker är en krävande produktion med stora mervärden som inte går att jämföra mot läskedrycker samt juicer som tillverkas av koncentrat. Den finska fruktodlingssektorn påverkas av yttre miljörelaterade risker som torka, frost och hagel som kan vara förödande för den enskilda fruktodlaren och hela Finlands matproduktion. Den finska produktionen av äppelmust har därefter ökat den miljömässiga hållbarheten i den finska fruktodlarsektorn genom minskat matsvinn och minskad ekonomisk utsatthet. Varor som tidigare hade slängts har genom den finska dryckestillverkningen fått mervärden som inbringar inkomst, skatter och arbetstillfällen.

Den finska musttillverkningen har även hälsofrämjande effekter. Göran Peterson, professor i kemi och bioteknik hos Chalmers i Lund förbehåller sig att stora intag av processat socker har negativa hälsoeffekter. Sockerarter som fruktos är trots fortfarande viktigt för en välmående hälsa. Äpple och äppelmusten har hälsomässiga fördelar för överviktiga och diabetiker på grund av sina antioxidanter samt mängden och fördelningen av fruktos och glukos (Peterson, G. 2012). Peterson skriver även ”*En politiskt åtgärd för att bromsa fetma och diabetes är nu skatt på socker. En sådan skatt måste rimligen omfatta handelns socker och allt tillsatt socker*

i form av sackaros och glukos. Därmed motverkas även det överintag av fruktos som kommer från sackaros. Naturlig fruktos liksom annat socker i frukt och bär får givetvis inte beskattas".

2.2 Ekonomi

Marginalerna för färskpressade bär- och fruktdrycker är från början låga och påverkas ytterligare negativt av skatter som främst är riktade till drycker som har en hög grad av tillsatt socker. Regeringens tidigare höjningar av dryckesskatten har även visat att prisökningen bland dryckerna har haft en mycket ojämn ökning som inte påverkat produkterna som skatterna huvudsakligen är riktade till. Figuren nedan presenterar prisökningen mellan de olika dryckeskategorierna. På figuren syns det tydligt att de kolsyrade läskedryckerna har sedan 2014 en nära oförändrad prisbild som tyder att dess produktion har sådana marginaler att en skattehöjning inte nödvändigtvis behöver påverka deras utförsäljningspris. För fruktsafter har däremot skattetrycket påverkat prisbilden markant och gör juicen betydligt dyrare för konsumenter.

Figur 1, Prisutvecklingen för mineralvatten och vissa andra läskedrycker från och med 2010, år 2010=100

Denna prisutveckling förändrar prisbilden mellan läskedrycker samt frukt- och bärdrycker och resulterar i att läsk blir ett attraktivare substitut för konsumenten.

Att läskedrycker och läskedrycksföretag beskattas på samma sätt som frukt- och bärdrycker och dess producenter är problematisk och ett resultat över ett skatteupplägg som inte tar till hänsyn om olika dryckers karaktär och produktion.

3. Sammanfattning och förslag till propositionen

Att höja dryckesskatten för samtliga produkter, inklusive färskpressade frukt och bärdrycker kommer resultera i en fortsatt skev prisbild mellan rena läskedrycker samt frukt- och bärdrycker. Den ökande klyftan i prisbilden kommer resultera i att ren läskedryck blir ett attraktivare substitut för konsumenten vilket är problematiskt för, fruktodlarsektorn samt

Finlands små dryckesföretag. För oss på Grannas Äppel som pressar äppelmust av våra egna samt lokala odlares råvaror, påverkas vi av dryckesskatten. Konkurrensen från de stora internationella företagen är stor och dagens skattelagar försvårar våra och övriga finska småskaliga fruktmustproducenters förutsättningar att kunna sälja våra lokala produkter. Med stöd av ovan presenterade material bör därefter Finlands upplägg för dryckesskatter förändras. Möjligheter och förslag för att skapa ett bättre upplägg för dryckesskatter är förslagsvis:

1. Ta bort eller sänk dryckesskatten på färskpressade frukt och bärdrycker utan tillsatsämnen till 13 cent/liter.
2. Höj den skattefria volymgränsen för Frukt och bärdryckesproduktion i direkt anslutning med jordbruk till exempelvis 500,000 Liter.
3. Ta bort den retroaktiva skattskyldigheten när man överstigit volymgränsen
4. Inför accisrabatt hos dryckesproducenter likt ölproduktion.
    a. 50% vid produktion mindre än 500,000 liter
    b. 30% vid produktion mindre än 3,000,000 liter

Källor:

Peterson, G. (2012). *Fruktos och Socker: Fruktos mot Blodsocker*. Lund: Chalmers, Kemi och Bioteknik. (uppföljning 2012 av rapportserie om kolhydrater för cancer och allergifonden).